

فهرست

فصل هفتم: جمعیت و منابع

۵۴	● درس سیزدهم: جمعیت ایران
۵۹	● درس چهاردهم: منابع آب و خاک

فصل هشتم: گردشگری در ایران

۶۵	● درس پانزدهم: گردشگری چیست؟
۶۹	● درس شانزدهم: جاذبه‌های گردشگری ایران

فصل نهم: سرزمین ما، کاوش در گذشته‌های دور

۷۳	● درس هفدهم: میراث فرهنگی و تاریخ
۷۷	● درس هجدهم: قدیمی‌ترین سکونتگاه‌های ایران

فصل دهم: شکل گیری امپراتوری‌های بزرگ در ایران باستان

۸۴	● درس نوزدهم: آریایی‌ها و تشکیل حکومت‌های قدرتمند در ایران
۸۹	● درس بیستم: امپراتوری‌های ایران باستان چگونه کشور را اداره می‌کردند؟

فصل یازدهم: اوضاع اجتماعی - اقتصادی ایران باستان

۹۴	● درس بیست و یکم: اوضاع اجتماعی در ایران باستان
۹۹	● درس بیست و دوم: اوضاع اقتصادی در ایران باستان

فصل دوازدهم: فرهنگ و تمدن ایران باستان

۱۰۳	● درس بیست و سوم: عقاید و سبک زندگی مردم در ایران باستان
۱۰۸	● درس بیست و چهارم: دانش و هنر در ایران باستان
۱۱۲	آزمون نیمسال دوم

فصل اول: حقوق و مسئولیت‌های ما

۵	● درس اول: من حق دارم
۹	● درس دوم: من مسئول هستم

فصل دوم: قانون، قانون

۱۴	● درس سوم: چرا به مقررات و قوانین نیاز داریم؟
۱۶	● درس چهارم: قانون‌گذاری

فصل سوم: مقابله با حوادث

۲۰	● درس پنجم: همدلی و همیاری در حوادث
۲۳	● درس ششم: بیمه و مقابله با حوادث

فصل چهارم: تولید، توزیع، مصرف

۲۶	● درس هفتم: تولید و توزیع
۳۰	● درس هشتم: مصرف

فصل پنجم: محیط زندگی خود را بشناسیم

۳۴	● درس نهم: من کجا زندگی می‌کنم؟
۳۷	● درس دهم: ایران، خانه ما

فصل ششم: از زیستگاه‌های ایران حفاظت کنیم

۴۳	● درس یازدهم: تنوع آبوهای ایران
۴۷	● درس دوازدهم: حفاظت از زیستگاه‌های ایران

آزمون نیمسال اول

فصل اول

درس ۱

من حق دارم

سورة اسراء، آیه ۷۰: «ما فرزندان آدم را بسیار گرامی داشتیم ... و آن‌ها را بر بسیاری مخلوقات دیگر برتری بخشیدیم.»
موضوع آیه: گرامی‌بودن مقام انسان

- همهٔ ما مخلوق خداوند هستیم و خداوند انسان را عزیز، محترم و گرانقدر آفریده است.
- خداوند با آفرینش انسان، حقوقی به او عطا کرده است.
- منظور از حق، چیزهایی است که یک انسان به دلیل مقام انسانی‌اش شایستگی داشتن آن‌ها را دارد.
- انسان‌ها از ابتدای خلقت و تولد دارای حقوق طبیعی هستند.
- مهم‌ترین حق انسان‌ها، حق حیات و زندگی است.

چند نمونه از حقوق طبیعی انسان‌ها که به لطف خداوند، حق برخورداری از آن‌ها را داریم

- ▶ حیات و زندگی
- ▶ استفاده از نعمت‌های الهی
- ▶ کار و تلاش برای تأمین نیازهای خود
- ▶ ازدواج و تشکیل خانواده
- ▶ انتخاب راه زندگی خود
- ▶ آزادی و عدم بندگی انسان‌های دیگر

- انسان، نباید بنده و برده انسان‌های دیگر باشد؛ زیرا خداوند همهٔ انسان‌ها را آزاد آفریده است.

هیچ‌کس نمی‌تواند به تنها بی‌زندگی کند؛ زیرا

- ▶ از ابتدای تولد، با مادر، پدر و خانواده‌اش ارتباط برقرار می‌کند.
- ▶ در مدرسه با معلمان و هم‌کلاسی‌های خود رابطه برقرار می‌کند.
- ▶ با بزرگ‌ترشدن ازدواج می‌کند، صاحب فرزند می‌شود و با همسر و فرزندان خود زندگی می‌کند.
- ▶ در محله و شهر و روستای خود، برای رفع نیازهای مادی و معنوی از دیگران کمک می‌گیرد.
- ما در روابطی که به طور دائم با یکدیگر داریم، از حقوقی برخوردار می‌شویم.
- هر فردی تبعهٔ یک کشور است، یعنی افراد هر کشور، بر مبنای قوانین آن کشور حقوقی دارند.

انواع حقوق هر فرد

در کشور ما مؤسساتی هستند که با همکاری مردم برای بهداشت، سلامتی، آموزش و امنیت مردم تلاش می‌کنند.

همه انسان‌ها صرف‌نظر از قوم، نژاد، زبان، اعتقادات، ثروت، فقر و ... دارای حقوق طبیعی هستند؛ زیرا همه مخلوق خداوند هستند و خداوند انسان را عزیز و محترم و گرانقدر آفریده است.

پرسش‌های درس اول

۱ پاسخ درست را مشخص کنید.

۱ مهم‌ترین حق انسان چیست؟

ب: حق حیات و زندگی

د: حق سواد

الف: حق داشتن پدر و مادر

ج: حق خوارک، پوشک و مسکن

۲ چه کاری، از نظر قرآن گناهی بزرگ است؟

الف: تنبیه کردن

ج: مسخره کردن

۳ انسان از چه زمانی دارای حقوق طبیعی شد؟

الف: رفتن به مدرسه

ج: شروع کار

۴ درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.

۱ فرزندان حق ندارند از محبت و توجه پدر و مادر برخوردار باشند.

۲ انسان‌ها حق دارند آزاد باشند؛ یعنی برده و بنده انسان‌های دیگر باشند.

۳ خانواده تا حدی که توان مالی دارد و سایل زندگی فرزندان را فراهم می‌کند تا آن‌ها به خوبی رشد کنند.

۵ جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۱ مهم‌ترین حق انسان‌ها است.

۲ هیچ کس نمی‌تواند به زندگی کند. ما از ابتدای تولد با مادر، پدر، خواهر و خویشاوندان برقرار می‌کنیم.

۳ انسان‌ها از ابتدای خلقت و تولد دارای می‌شوند.

۴ این که فرزند چه کسی هستم و به کدام کشور تعلق دارم را نشان می‌دهد.

۵ مسئولان و معلمان مدرسه ما با همهٔ دانشآموزان با اخلاق نیکو و و رفتار می‌کنند.

۶ تبعهٔ یک کشور بودن موجب می‌شود افراد بر مبنای قوانین آن کشور داشته باشند.

۷ با فلش وصل کنید.

۱ فرزندان حق دارند از محبت و توجه پدر و مادر برخوردار باشند.

۲ هر دانشآموزی حق دارد در مدرسه به او به اندازهٔ سایر دانشآموزان توجه کنند.

۳ هر فرد حق دارد در محیطی سالم، تمیز و پاک زندگی کند.

۸ جدول را کامل کنید.

توضیحات	حقوق انسان‌ها
۱	در خانه و خانواده
۲	در مدرسه
۳	در محیط زندگی و کشور
۴	
۵	
۶	

۱ به پرسش‌های زیر پاسخ تشریحی دهید.

۱ منظور از حق چیست؟

۲ سه مورد از حقوق فرزندان در خانه و خانواده را بنویسید.

۳ چند نمونه از حقوق طبیعی انسان‌ها را که خداوند به آنان عطا کرده نام ببرید. (۳ مورد)

۴ چرا هیچ کس نمی‌تواند به تنها‌بی زندگی کند؟

۵ «هر فردی تبعه یک کشور است» یعنی چه؟

۶ حقوق یک دانش‌آموز در مدرسه را نام ببرید. (۳ مورد)

۷ حقوق یک فرد در محیط زندگی و کشور را نام ببرید. (۳ مورد)

۸ شناسنامه چه چیزی را نشان می‌دهد؟

۹ فرزندان چگونه از محبت و توجه پدر و مادر برخوردار می‌شوند؟ (۲ مورد)

۱۰ دانش‌آموزان چگونه باید نظرات و مشکلات درسی خود را با مسئولان مدرسه در میان بگذارند؟

۱۱ جدول زیر را با توجه به سؤال‌های داده‌شده کامل کنید.

۱ مهم‌ترین حق انسان‌ها، حق است.

۲ هیچ کس حق ندارد دیگری را کند یا به او صدمه بزند.

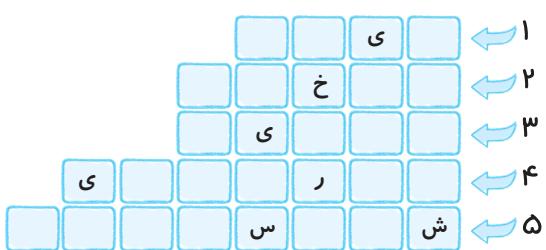
۳ مسئولان مدرسه در مدرسه باید به دانش‌آموز توجه کنند و بین او و

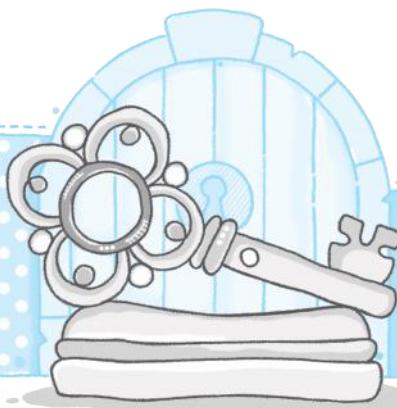
ساير دانش‌آموزان قائل نشوند.

۴ مسئولان و معلمان مدرسه ما با همه دانش‌آموزان با اخلاق نیکو و

و عدالت رفتار می‌کنند.

۵ این که فرزند چه کسی هستم و به کدام کشور تعلق دارم را نشان می‌دهد.

پاسخ‌نامه‌شنبی

پاسخ پرسش‌های درس اول

پاسخ ۱

۱ چیزهایی که یک انسان به دلیل مقام انسانی‌اش، شایستگی داشتن آن‌ها را دارد.

۲ حق داشتن نام، نام خانوادگی و شناسنامه - حق برخورداری از محبت و توجه پدر و مادر - حق سواد، تحصیل و شکوفایی استعداد.

۳ حق حیات و زندگی - استفاده از نعمت‌های الهی - کار و تلاش برای تأمین نیازهای خود.

۴ زیرا از ابتدای تولد، با مادر و پدر و خانواده‌اش ارتباط برقرار می‌کند - به مدرسه می‌رود و با معلمان و همکلاسی‌های خود ارتباط برقرار می‌کند - بزرگ‌تر می‌شود، ازدواج می‌کند، صاحب فرزند می‌شود و با همسر و فرزندان خود زندگی می‌کند - در محله، شهر یا روستای خود برای رفع نیازهای مادی و معنوی از دیگران کمک می‌گیرد.

۵ یعنی افرادی که در یک کشور زندگی می‌کنند، حقوقی بر مبنای قوانین آن کشور دارند.

۶ حق دارد به او توجه کنند و مسئولان مدرسه بین او و سایر دانش‌آموزان تبعیض قائل نشوند - حق دارد نظرش را درباره مشکلات درسی و روش‌های آموزشی، مؤدبانه و محترمانه بیان کند - هیچ‌کس حق ندارد دانش‌آموز را در مدرسه، مسخره کند یا به او صدمه بزند.

۷ حق زندگی در محیطی سالم، تمیز و پاک - حق استفاده از خدمات پزشکی و بهداشتی - حق داشتن امنیت در کوچه و خیابان.

۸ یعنی فرد، فرزند چه کسی است و به کدام کشور تعلق دارد. فرستی برای فرزند و صحبت با او اختصاص دهند - هنگام

ناراحتی، به حرفهای فرزند گوش داده و به او کمک کنند.

۹ باید نظراتشان را درباره مشکلات درسی و روش‌های آموزشی، مؤدبانه و محترمانه بیان کنند.

پاسخ ۲

۱ مسخره

۱ حیات

۲ مهربانی

۳ تبعیض

۵ شناسنامه

۶ داشتن آن‌ها

۴ هیچ‌کس

۵ حق

۶ امنیت

۷ خانواده

۸ مهربانی

۹ اندیشه

۱۰ امنیت

۱۱ امنیت

۱۲ امنیت

۱۳ امنیت

۱۴ امنیت

۱۵ امنیت

۱۶ امنیت

۱۷ امنیت

۱۸ امنیت

۱۹ امنیت

۲۰ امنیت

۲۱ امنیت

۲۲ امنیت

۲۳ امنیت

۲۴ امنیت

۲۵ امنیت

۲۶ امنیت

۲۷ امنیت

۲۸ امنیت

۲۹ امنیت

۳۰ امنیت

۳۱ امنیت

۳۲ امنیت

۳۳ امنیت

۳۴ امنیت

۳۵ امنیت

۳۶ امنیت

۳۷ امنیت

۳۸ امنیت

۳۹ امنیت

۴۰ امنیت

۴۱ امنیت

۴۲ امنیت

۴۳ امنیت

۴۴ امنیت

۴۵ امنیت

۴۶ امنیت

۴۷ امنیت

۴۸ امنیت

۴۹ امنیت

۵۰ امنیت

۵۱ امنیت

۵۲ امنیت

۵۳ امنیت

۵۴ امنیت

۵۵ امنیت

۵۶ امنیت

۵۷ امنیت

۵۸ امنیت

۵۹ امنیت

۶۰ امنیت

۶۱ امنیت

۶۲ امنیت

۶۳ امنیت

۶۴ امنیت

۶۵ امنیت

۶۶ امنیت

۶۷ امنیت

۶۸ امنیت

۶۹ امنیت

۷۰ امنیت

۷۱ امنیت

۷۲ امنیت

۷۳ امنیت

۷۴ امنیت

۷۵ امنیت

۷۶ امنیت

۷۷ امنیت

۷۸ امنیت

۷۹ امنیت

۸۰ امنیت

۸۱ امنیت

۸۲ امنیت

۸۳ امنیت

۸۴ امنیت

۸۵ امنیت

۸۶ امنیت

۸۷ امنیت

۸۸ امنیت

۸۹ امنیت

۹۰ امنیت

۹۱ امنیت

۹۲ امنیت

۹۳ امنیت

۹۴ امنیت

۹۵ امنیت

۹۶ امنیت

۹۷ امنیت

۹۸ امنیت

۹۹ امنیت

۱۰۰ امنیت

۱۰۱ امنیت

۱۰۲ امنیت

۱۰۳ امنیت

۱۰۴ امنیت

۱۰۵ امنیت

۱۰۶ امنیت

۱۰۷ امنیت

۱۰۸ امنیت

۱۰۹ امنیت

۱۱۰ امنیت

۱۱۱ امنیت

۱۱۲ امنیت

۱۱۳ امنیت

۱۱۴ امنیت

۱۱۵ امنیت

۱۱۶ امنیت

۱۱۷ امنیت

۱۱۸ امنیت

۱۱۹ امنیت

۱۲۰ امنیت

۱۲۱ امنیت

۱۲۲ امنیت

۱۲۳ امنیت

۱۲۴ امنیت

۱۲۵ امنیت

۱۲۶ امنیت

۱۲۷ امنیت

۱۲۸ امنیت

۱۲۹ امنیت

۱۳۰ امنیت

۱۳۱ امنیت

۱۳۲ امنیت

۱۳۳ امنیت

۱۳۴ امنیت

۱۳۵ امنیت

۱۳۶ امنیت

۱۳۷ امنیت

۱۳۸ امنیت

۱۳۹ امنیت

۱۴۰ امنیت

۱۴۱ امنیت

۱۴۲ امنیت

۱۴۳ امنیت

۱۴۴ امنیت

۱۴۵ امنیت

۱۴۶ امنیت

۱۴۷ امنیت

۱۴۸ امنیت

۱۴۹ امنیت

۱۵۰ امنیت

۱۵۱ امنیت

۱۵۲ امنیت

۱۵۳ امنیت

۱۵۴ امنیت

۱۵۵ امنیت

۱۵۶ امنیت

۱۵۷ امنیت

۱۵۸ امنیت

۱۵۹ امنیت

۱۶۰ امنیت

۱۶۱ امنیت

۱۶۲ امنیت

۱۶۳ امنیت

۱۶۴ امنیت

۱۶۵ امنیت

۱۶۶ امنیت

۱۶۷ امنیت

۱۶۸ امنیت

۱۶۹ امنیت

۱۷۰ امنیت

۱۷۱ امنیت

۱۷۲ امنیت

۱۷۳ امنیت

۱۷۴ امنیت

۱۷۵ امنیت

۱۷۶ امنیت

۱۷۷ امنیت

۱۷۸ امنیت

۱۷۹ امنیت

۱۸۰ امنیت

۱۸۱ امنیت

۱۸۲ امنیت

۱۸۳ امنیت

۱۸۴ امنیت

۱۸۵ امنیت

۱۸۶ امنیت

۱۸۷ امنیت

۱۸۸ امنیت

۱۸۹ امنیت

۱۹۰ امنیت

۱۹۱ امنیت

۱۹۲ امنیت

۱۹۳ امنیت

۱۹۴ امنیت

۱۹۵ امنیت

۱۹۶ امنیت

۱۹۷ امنیت

۱۹۸ امنیت

۱۹۹ امنیت

۲۰۰ امنیت

۲۰۱ امنیت

۲۰۲ امنیت

۲۰۳ امنیت

۲۰۴ امنیت

۲۰۵ امنیت

۲۰۶ امنیت

۲۰۷ امنیت

۲۰۸ امنیت

۲۰۹ امنیت

۲۱۰ امنیت

۲۱۱ امنیت

۲۱۲ امنیت

۲۱۳ امنیت

۲۱۴ امنیت

۲۱۵ امنیت

۲۱۶ امنیت

۲۱۷ امنیت